

Grytzuk E. S. The way of realization of professional trend in the process of mathematical training of students of engineer specialties

The article deals with the research of the ways of improvement of professional trend of mathematical training of engineer specialties' students; the consistency of mathematical training is proposed; the stages of forming of professionally orienting mathematical skills of engineer specialties' students are chosen and described; the author observes the ways, which can improve students motivation, make deeper and wider knowledge about future professional activity.

Key words: mathematical training, professional trend, engineer specialties.

Стаття надійшла до редакції 18.05.2012 р.

Прийнято до друку 31.08.2012 р.

УДК 796.071.4

Ю. М. Дубревський

**ПРОФЕСІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ДО ФОРМУВАННЯ
УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ
ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ**

Розширення кола компетенції майбутніх фахівців вимагає різноманітну та якісну роботу із різновіковими групами населення з різним рівнем фізичної підготовленості, рівнем здоров'я та здатністю фахівця застосовувати ті чи інші засоби управлінсько-педагогічного впливу на процеси навчання, виховання й тренування. Така різноплановість передбачена державним стандартом підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту у напрямках фізкультурно-оздоровчої, організаційно-виховної та спортивної діяльності, які пов'язуються із професійними обов'язками фахівця у здійсненні функцій управління в майбутній професійній діяльності, у закладах освіти, фізкультурних та спортивних організаціях. Водночас існують ствердження науковців, щодо здійснення наукового системного пошуку в напрямку вирішення проблем управління у фізичному вихованні і спорті, які слід розглядати вкрай важливими на сучасному етапі, оскільки у ході навчання студентів виявляється: відсутність необхідної цілісності управлінських знань, якими вони оволодівають вивчаючи різні курси дисциплін (педагогіку, психологію, соціологію та ін); спостерігається неготовність майбутніх фахівців виконувати

завдання з питань управління, а також впроваджувати управлінські знання у практичну та навчальну діяльність [2; 3].

Роботу виконано за планом НДР Донецького державного інституту здоров'я, фізичного виховання і спорту.

Метою даної публікації є визначення професійно-функціональної характеристики майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до формування управлінської компетентності в умовах особистісно-орієнтованого навчання. Наше завдання полягає у розгляді структурних компонентів управлінської компетентності та готовності майбутніх фахівців фізичного виховання спорту до формування управлінської компетентності в процесі професійної підготовки.

Саме тому, формування управлінської компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту, ми пов'язуємо із реалізацією двох підходів, по-перше, *компетентнісного*, що визначає підлеглість відповідних знань умінням, пов'язує теорію із практикою, забезпечує перехід знань в ціннісні орієнтації, додає особливого значення освітньому процесу у зростанні професійних якостей для здійснення діяльності; по-друге *особистісно-орієнтованого*, який передбачає оволодіння знаннями відповідно придбання особистісного сенсу, орієнтації в світі та оволодіння засобами засвоєння діяльності [6; 7].

Реалізацію означених підходів в освіті ретельно вивчають І. Д. Бех; С. П. Бондар, Е. В. Бондаревська, В. Г. Кремень, О. В. Овчарук, С. И Подмазін, С. О. Сисоєва та ін. [8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16]

Аналіз вищезазначених концептуальних підходів, поглядів, наукових стверджень та їх узагальнення, дає нам підстави розглянути управлінську компетентність як дієвий механізм ефективного виконання професійних функцій і обов'язків, пов'язаних насамперед з питаннями управління підготовкою спортсмена, фізкультурно-рекреаційними процесами, організацією спортивного активу, управлінням кафедрою, колективами суддів на змаганнях різного рівня, федераціями з видів спорту та ін. Управлінська компетентність проявляється в напрямках організаційно-виховної, фізкультурно-рекреаційної та спортивною діяльності й потребує урахування не тільки характерних параметрів: об'єму, навантаження навчального або навчально-тренувального заняття але ж й вплив кожного із видів праці на зміни психо-фізіологічних показників, тих хто навчається; здібності виконувати роботу будь якої спрямованості; оволодіння простими і складними вправами; характеру труднощів присутніх в ході навчання; кількість нових вправ, що пропонуються для вивчення; співвідношення між новим матеріалом і раніш вивченим; інтервалів відпочинку та інше.

Така диференціація професійних завдань потребує їх обліку та контролю, вмілого використання засобів управління, спрямованих на досягнення запланованого результату в навчанні, вихованні і тренуванні, що на нашу думку, сприяє осмисленню управлінської компетентності.

Результати досліджень науковців І. Д. Бега, В. Г. Кремня, О. В. Овчарук, А. В. Хуторського, С. О. Сисоевої та ін. дозволили нам викреслити модель професійно-функціональної характеристики підготовки майбутнього фахівця до формування управлінської компетентності у вигляді моделі:

– «знати», «вміти», «володіти».

У першій функціональній характеристиці ми виходили з визначення знань як системи понять засвоєних спеціалістом. Звідси управлінські знання це система понять із галузі теорії і практики управління, в тому числі із сфери фізичного виховання і спорту, які відображають людський чинник в управлінні груповою діяльністю в майбутньому професійному середовищі та розкривають сутність компетентнісного підходу до навчання (більше мається на увазі «як діяти», ніж «що робити»); у відповідності до мети і завдання професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту.

У другій, ми відобразили ступінь оволодіння засобами ситуаційного підходу на практиці (вміти професійно діяти в обумовлених ситуаціях), тобто вміння аналізувати, поліпшувати й оцінювати процеси, які відбуваються у професійному оточенні, приймати рішення щодо адекватних дій і варіантів виходу із складних ситуацій використовуючи засоби педагогічно управлінського впливу.

Третя характеристика характеризує самосвідомість майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту, міру сформованості системи їх емоційно-оцінних ставлень щодо організації управління в майбутній педагогічній діяльності («володіти» – ступінь розвитку здібностей і якостей); прагнення до самореалізації і самовдосконалення, формування світогляду, який визнає пріоритет управлінських позицій фахівця на всіх етапах професійного становлення. [17, с. 88].

Структура знань майбутнього фахівця фізичного виховання і спорту, у формуванні управлінської компетентності, окрім психолого-педагогічних, медико-біологічних та спеціальних, передбачає наявність знань із суміжних спеціальностей галузі, оволодіння різноманітною інформацією, що ближче до загальної та спеціальної ерудиції. Основна форма, використання та засвоювання знань реалізується у вирішенні практичних завдань. Підвищення рівня мотивації та усвідомленого відношення майбутнього фахівця до формування управлінської компетентності є важливою умовою успішного формування системи професійних знань.

Наш аналіз підтверджує, що продуктом управлінської компетентності фахівця є особистість високого рівня професійної готовності до ефективної взаємодії з оточуючими її людьми, орієнтована на добровільне виконання педагогічних функцій і функцій управління в умовах конкретної професійних діяльності. Оскільки структура і зміст управлінської компетентності передбачає внутрішню цілісність, у якій

професійні й особистісні характеристики тісно пов'язані, ми будемо здійснювати аналіз спираючись на теоретичні положення К. Платонова про структуру особистості; методологічних положень, які належать до здібностей особистості С. Рубінштейна; компонентів педагогічної діяльності, розроблених Н. Кузьміною. [18; 19; 20]

Досліджуючи проблему здібностей особистості Л. С. Рубінштейн вказував на еволюцію їх розвитку залежно від характеру діяльності людини. К. Платонов розглядав здібності у поєднанні духовних та фізичних якостей людини. Виходячи з цього, ми привернули нашу увагу до особистісного компоненту який є стрижневим у навчанні і націлює нас на розгляд мотиваційно-ціннісної та емоційно-вольової сфери майбутнього фахівця, де значне місце відводиться потребам, мотивам, емоціям людини які певним чином впливають на успішність їх діяльності. Професійно значущими мотивами діяльності фахівця фізичного виховання і спорту є інтерес до спорту і фізичної культури, схильність до педагогічної праці на своєму терені, спонукання до постійного удосконалення в ній, любов до дітей, обов'язковість і відповідальність за якість своєї роботи.

Процес становлення особистості фахівця передбачає формування інтересу молодшої людини до професії, рис світогляду, життєвих настанов, ціннісних орієнтацій, які сприятимуть здійсненню успішної діяльності [21].

Суттєвими у формуванні управлінської компетентності є організаторські якості, які передбачають: вміння оцінювати, вміння будувати відносини, удосконалювати форми і методи роботи. Ці якості характеризують професійного фахівця, який має постійний інтерес до роботи з людьми, спілкування з ними, вміння гармонізує особистісні взаємини. Розвиваючи наші знання щодо виокремлення професійно-функціональних характеристик управлінської компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту ми також використовували п'ятикомпонентну структуру педагогічної діяльності Н. Кузьміної (педагогічні уміння) і класифікацію здібностей притаманних професійним менеджерам [19; 22]. Базуючись на концептуальному положенні, що система операцій і дій є основою умінь, які надають можливість ефективно виконувати виокремлені дії, а уміння завжди потребують використання знань, придбаних у зазначених діях [20], ми розглядаємо систему знань, умінь і навичок з урахуванням, по-перше, специфіки дій викладача, тренера, спортивного організатора уміння, по-друге, труднощів, які виникатимуть у майбутньому професійному середовищі, по третє, ми виокремили педагогічні уміння, що пов'язані із виконанням загальних функцій управління (планування, організація, мотивація, координація і контроль і прийняття рішення).

Досліджуючи проблему здібностей особистості Л. С. Рубінштейн вказував на еволюцію їх розвитку залежно від характеру діяльності людини, К. Платонов розглядав здібності у поєднанні духовних та фізичних якостей людини, що збільшує нашу увагу до особистісного

компоненту який є стрижневим у навчанні і націлює нас на розгляд мотиваційно-ціннісної та емоційно-вольової сфери майбутнього фахівця, де значне місце відводиться потребам, мотивам, емоціям людини які певним чином впливають на успішність їх діяльності. Професійно значущими мотивами діяльності фахівця фізичного виховання і спорту є інтерес до спорту і фізичної культури, схильність до педагогічної праці на своєму терені, спонукання до постійного удосконалення в ній, любов до дітей, обов'язковість і відповідальність за якість своєї роботи.

Суттєвими у формуванні управлінської компетентності є організаторські якості, які передбачають: вміння оцінювати, вміння будувати відносини, удосконалювати форми і методи роботи. Ці якості характеризують професійного фахівця, який має постійний інтерес до роботи з людьми, спілкування з ними, вміло гармонізує особистісні взаємини. Розвиваючи наші знання щодо виокремлення професійно-функціональних характеристик управлінської компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту ми також використовували п'ятикомпонентну структуру педагогічної діяльності Н. Кузьміної (педагогічні уміння) і класифікацію здібностей притаманних професійним менеджерам [19; 22].

Базуючись на концептуальному положенні, що система операцій і дій є основою умінь, які надають можливість ефективно виконувати виокремленні дії, а уміння завжди потребують використання знань, придбаних у зазначених діях [20], ми розглядаємо систему знань, умінь і навичок з урахуванням, по перше, специфіки дій викладача, тренера, спортивного організатора уміння, по друге, труднощів, які виникатимуть у майбутньому професійному середовищі, по третє, ми виокремили педагогічні уміння, що пов'язані із виконанням загальних функцій управління (планування, організація, мотивація, координація і контроль і прийняття рішення).

Сучасний тренер, викладач, організатор спорту повинен керувати людьми, приймати обґрунтовані і компетентні рішення, здійснювати систему заохочень і покарань, передбачати тенденції розвитку особистості вихованця, студента, спортсмена в процесі фізичного виховання і спортивного тренування. Виходячи з цього ми усвідомлюємо наступне: готовність студентів до формування управлінської компетентності в процесі професійної підготовки повинно відображати науково й методично обґрунтовані заходи вищого навчального закладу, що спрямовані на формування в ході навчання сукупності необхідних знань, умінь, навичок, професійно-необхідних якостей, достатніх для вмілого управління й організації фізичного виховання серед різних верств населення й ефективної праці в усіх напрямках фізкультурно-спортивної діяльності з урахуванням потреб суспільства й вимог ринку праці.

Наукова інформація, що використана нами з метою визначення професійно-функціональних характеристик майбутніх фахівців

фізичного виховання і спорту у формуванні управлінської компетентності, викликає необхідність навести визначення цього поняття, яке наводилось нами у попередніх публікаціях. Отже, *управлінська компетентність майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту* розглядається нами як система мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей, яка характеризує здатність фахівця до цілеспрямованої дії і здійснення ефективного впливу на об'єкт управління в напрямках організаційної, навчально-виховної, фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності.

Висновки. В основу професійно-функціональної характеристики майбутнього фахівця фізичного виховання і спорту у формуванні управлінської компетентності має бути покладено: ідея розвитку професійних якостей педагога-керівника, які у своїй сукупності відповідають цілям і змісту педагогічної підготовки студентів; системним оволодінням знань про феномен управління, що підпорядковуються педагогічним умінням і спрямовуються на здійснення практичної діяльності майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту у здійсненні загальних функцій управління.

У навчальному процесі студентів перевага надається особистісно-орієнтованому навчанню.

Результатом процесу навчання до формування управлінської компетентності є майбутній фахівець фізичного виховання і спорту з рівнем готовності, який повинен відповідати вимогам державного замовлення і запитам ринку праці.

Перспективою нашого подальшого дослідження є теоретична розробка педагогічних умов формування управлінської компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту.

Список використаної літератури

- 1. Белова Г. Б.** Теория и практика обучения специалистов по физической культуре и спорту принятию управленческого решения / Г. Б. Белова // Теория и практика физической культуры. – 2006. – № 11. – С. 57 – 59.
- 2. Приходько В. В.** Про дійсні та похідні проблеми управління розвитком спорту в Україні / В. В. Приходько // Теорія і практика фізичного виховання. – 2002. – № 12. – С. 63 – 69.
- 3. Дубревський Ю. М.** Управлінський аспект професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту / Ю. М. Дубревський // Фізичне виховання в школі. – 2011. – № 2. – С. 43 – 46.
- 4. Дьяченко М. И.** Психология высшей школы / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович, С. Л. Кандыбович. – Мн : Харвест, 2006. – 416 с.
- 5. Зеер Э.** Компетентностный подход к модернизации профессионального образования / Э. Зеер, Э. Сыманюк // Высшее образование в России. – 2005. – № 5. – С. 23 – 30.
- 6. Зеер Э. Ф.** Личностно-ориентированное профессиональное образование. – М.,

2002. – 44 с. **7. Бех І. Д.** Особисто-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: монографія / І. Д. Бех // Виховання особистості : у 2 кн. – К. : Либідь, 2003. – Кн. 1. – 280 с. **8. Бондар С.** Термінологічний аналіз понять «компетенція» і «компетентність» у педагогіці: сутність та структура / С. Бондар // Освіта і управління. – 2007. – № 2. – С. 93 – 99. **9. Бондаревская Е. В.** Гуманистическая парадигма личностно-ориентированного образования / Е. В. Бондаревская // Педагогика. – 1997. – № 4. – С. 11 – 17. **10. Бондаревская Е. В.** Гуманистическая парадигма личностно-ориентированного образования / Е. В. Бондаревская // Педагогика. – 1997. – № 4. – С. 11 – 17. **11. Кремень В. Г.** Наука продуктує нові знання, освіта їх олюднює / В. Г. Кремень // Урядовий кур'єр. – 25 грудня 2007р. – № 242. **12. Компетентнісний** підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / за заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с. **13. Подмазин С. И.** Личностно-ориентированное образование: социально-философское исследование / С. И. Подмазин. – Запорожье : Просвіта, 2000. – 250 с. **14. Сисоєва С. О.** Основи педагогічної творчості: підручник / С. О. Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 346 с. **15. Сисоєва С. О.** Психологія та педагогіка : підручн. для студ. ВНЗ / С. О. Сисоєва, Т. Б. Поясок. – Вид. 2-ге, доп. та випр. – Кременчуг, 2008. – 532с. **16. Дубревський Ю. М.** Проблеми формування управлінської компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту / Ю. М. Дубревський // Теорія і практика фізичного виховання. ДонНУ. – 2008. – № 1. – С. 85 – 93. **17. Платонов К. К.** Структура и развитие личности / отв. ред. А. Д. Глоточкин. – М. : Наука, 1986. – 254 с. **18. Кузьмина Н. В.** Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н. В. Кузьмина. - М., 1990. – 103 с. **19. Рубинштейн С. Л.** Основы общей психологии : монография / Л. С. Рубинштейн. – СПб : Питер, 2007. – 713 с. **20. Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»).** Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.93 р. **21. Вудкок М.** Раскрепощённый менеджер. / М. Вудкок, Д. Френсис ; пер. с англ. – М. : Дело, 1991. – 288 с. **22. Хуторской А.** Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58 – 64.

Дубревський Ю. М. Професійно-функціональна характеристика готовності майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до формування управлінської компетентності в умовах особистісно-орієнтованого навчання

У цій статті розглянуто професійно-функціональні характеристики, проаналізовано структурні компоненти управлінської компетентності, визначено готовність майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до формування управлінської компетентності.

Ключові слова: управлінська компетентність, знання, здібності, педагогічні уміння, готовність.

Дубревский Ю. М. Профессионально-функциональная характеристика готовности будущих специалистов физического воспитания и спорта к формированию управленческой компетентности в условиях лично-ориентированного обучения

В данной статье рассматриваются профессионально-функциональные характеристики, анализируются структурные компоненты управленческой компетентности, определяется готовность будущих специалистов физического воспитания и спорта к формированию управленческой компетентности.

Ключевые слова: управленческая компетентность, знания, способности, педагогические умения, готовность.

Dubrevskiy Yu. M. Professional and functional characterization of the readiness of future physical education and sports specialists to the formation of managerial competency in a student-centered learning

This article observes the professional and functional characteristics, analyzes the structural components of managerial competency, has been defined the readiness of future specialists of physical education and sports to the formation of managerial competency. Keywords: managerial competency, knowledge, aptitude, pedagogical skills, readiness.

Key words: managerial competence, knowledge, skills, teaching skills, readiness.

Стаття надійшла до редакції 18.07.2012 р.
Прийнято до друку 31.08.2012 р.

УДК 378.147+371.3

О. А. Ємченко

МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ВИВЧЕННІ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ

Постановка проблеми. Головним напрямком у викладанні математики є викладання дисципліни як засобу мислення. За умов змін в українському суспільстві особливого значення набувають питання формування нових життєвих стратегій, компетентності, конкурентоспроможності, посилення гнучкості та мобільності соціальної поведінки молоді людини. Критичне мислення формується та розвивається під час опрацювання інформації, розв'язування задач, вирішення проблем, оцінювання ситуації, вибору раціональних способів діяльності. На заняттях з математики важливим є опанування математичним матеріалом, що неможливо без спеціальних прийомів